

Environmental Management for Elderly by Sub - district Local Administration Organization

Wisakha Phoochinda

Associate Professor Graduate School of Environmental Development Administration

National Institute of Development Administration

Sirisuda Noothimthong

Doctoral of Environmental Development Administration Student,

National Institute of Development Administration

Corresponding Author: kaew_noo@hotmail.com

Received: July, 24 2018 **Revised:** December 1, 2018 **Accepted:** December 11, 2018

Abstract

Thailand has been entering an aging society and sub district administrative organizations (SAOs) share a responsibility to promote and provide social benefits and services for the elderly. This research aimed to study environmental management for the elderly by SAOs and to assess the effectiveness of such environmental management. Data were collected through a questionnaire survey of 100 SAOs and interviews of responsible personnel from eight SAOs. Descriptive statistics, e.g., frequency and percentage, was used to analyze data.

The results showed that SAOs have provided enough resources and budget for environmental management for the elderly. Factors affecting the elderly's quality of life are, for example, health insurance funds, elderly clubs, mobile health service centers. SAOs offer a number of activities related to environmental management and quality of life in their communities, e.g. waste bank projects and community-based waste management. The performances of SAOs regarding environmental management for the elderly mentioned above are at a high level. From this study, it was found that disasters, e.g., flood, drought, soil subsidence, and landslide are the main concerned environmental issues for the elderly. With regard to facility providing, the SAOs offer a moderate level of services, e.g., priority seating, inclusive building design, and green space for leisure activities. For law enforcement and regulation, the SOAs offer projects and activities for the elderly at a medium level, e.g., waste bank, community-based waste management, and reforestation.

Keywords: Elderly, Environmental Management for Elderly, sub district Administrative Organization

การจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ

วิชาสา ภูจินดา

รองศาสตราจารย์ คณะบริหารการพัฒนาสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

สิริสุตา หนูทิมทอง

นักศึกษาปริญญาเอก คณะบริหารการพัฒนาสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Corresponding Author: kaew_noo@hotmail.com

ได้รับบทความ: 24 กรกฎาคม 2561 ปรับปรุงแก้ไข: 1 ธันวาคม 2561 ตอรับตีพิมพ์: 1 ธันวาคม 2561

บทคัดย่อ

ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีหน้าที่ตาม พรบ.ส่งเสริมการพัฒนาจิตส่วติการและการให้บริการแก่ผู้สูงอายุ ในการดูแลผู้สูงอายุเพื่อให้มีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี การศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ และประสิทธิผลของการจัดการสิ่งแวดล้อม เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม อบต. 100 แห่ง และสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ อบต. ที่มีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี 8 แห่ง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ และพรรณนาความ

ผลการศึกษา พบว่า ผลการดำเนินการ ได้แก่ 1) การจัดสรรทรัพยากรดำเนินการอยู่ในเกณฑ์ดีมาก 2) มีปัจจัยเอื้อต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เช่น กองทุนประกันสุขภาพ, ชมรมผู้สูงอายุ ศูนย์บริการสาธารณสุขเคลื่อนที่ 3) การดำเนินงานด้านผู้สูงอายุอยู่ในเกณฑ์มาก มีการจ่ายเบี้ยยังชีพ ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับสุขภาพ 4) ปัญหาสิ่งแวดล้อมพบมากที่สุด คือ น้ำท่วม ภัยแล้ง ดินทรุด และดินถล่ม 5) การจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เช่น จัดที่นั่งสำหรับผู้สูงอายุ การออกแบบอาคารที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ มีพื้นที่สีเขียวทำกิจกรรมอย่างเพียงพอ และ 6) การบังคับใช้กฎหมายหรือกำหนดมาตรการ แผนงานที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุมีประสิทธิผลอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง มีการดำเนินโครงการและกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ เช่น โครงการธนาคารขยะ โครงการรณรงค์การจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วม การเพิ่มพื้นที่ป่าชุมชน

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ, การจัดการสิ่งแวดล้อม, สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ, องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

บทนำ

ในปัจจุบันการพัฒนาและความก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่าง ๆ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร ประชากรเริ่มมีอายุเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้น มีการแต่งงานช้าลงและมีครอบครัวขนาดเล็ก มีลูกเพียง 1 – 2 คน ส่งผลให้สัดส่วนเด็กลดน้อยลง สังคมไทยจึงต้องก้าวเข้าสู่วิกฤตการณ์ “สังคมผู้สูงอายุ หรือ Aging Society” โดยจะมีผู้สูงอายุ 1 คน ในประชากรทุก ๆ 5 คน และมีผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพิงคนอื่นช่วยดูแลกว่า 1 ล้านคน (กระทรวงสาธารณสุข, 2559) ซึ่งส่งผลกระทบต่อตลาดแรงงานในด้านการยกกระต๋ายได้และทักษะฝีมือแรงงานให้ช้าลง ประเทศไทยมีการดำเนินการโดยใช้มาตรการต่าง ๆ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีศักยภาพ มีคุณภาพชีวิตและมีสุขภาพที่ดี ให้การคุ้มครองทางสังคมรวมถึงการพัฒนาองค์ความรู้ที่ทันสมัยมากขึ้น อย่างไรก็ตามการดูแลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ยังคงไม่ทั่วถึงโดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท และยังมีความเหลื่อมล้ำทางสังคม เช่น การเข้าถึงเทคโนโลยี และการบริการต่าง ๆ ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ของชุมชนชนบท อีกทั้งในหลายพื้นที่ยังไม่มีระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและด้านอนามัยที่ดี ทำให้เกิดโรคติดต่อได้ (ไตรรัตน์ จารุทัศน์ และคณะ, 2552) ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมอย่างรวดเร็วทั้งการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ การเกิดโรคระบาดและปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุ

ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุ มีระเบียบ มาตรฐาน กฎหมายที่ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติการดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องตระหนักและให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ ให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อให้การจัดสวัสดิการและการให้บริการด้านต่าง ๆ แก่ผู้สูงอายุมีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงสุด ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญถึงวิธีการและรูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เหมาะสม เพื่อผู้สูงอายุได้มีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี และสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาช่วยในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบันต่อไป

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ
- 2) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ

แนวคิดทฤษฎี

1. การจัดการสิ่งแวดล้อม หมายถึง กระบวนการใช้สิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ โดยการวางแผน ดำเนินงาน ติดตามประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขพัฒนาให้ดีขึ้น ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงการใช้อย่างประหยัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ใช้ให้ได้ยั่งยืนยาวนานตลอดไป และเอื้อประโยชน์ต่อมวลมนุษยและธรรมชาติให้มากที่สุด (วินัย วีระพัฒนานนท์, 2540) โดยแบ่งเป็น 1) การจัดการพลังงาน คือ การผลิตและการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งช่วยลดปริมาณการใช้พลังงานและช่วยลดปัญหาสิ่งแวดล้อม 2) การจัดการขยะ คือ การแก้ไขให้มีปริมาณของเสียลดลง โดยแก้ไขพฤติกรรมทางทิ้งของเสีย หรือการจัดการของเสียจากแหล่งกำเนิด 3) การ

จัดการน้ำ คือ การรู้จักใช้น้ำอย่างเหมาะสม ไม่ฟุ่มเฟือย ใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า เพื่อลดปริมาณน้ำเสียที่จะระบายออกสู่สิ่งแวดล้อม โดยใช้หลัก 3R ได้แก่ การใช้น้อยหรือใช้เท่าที่จำเป็น (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle)

2. การจัดการสิ่งแวดล้อม 4 มิติ คือ การจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างบูรณาการ เป็นการพัฒนาและจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนเมืองและชุมชนชนบท เพื่อให้ประชาชน ครุฑเรือน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดการตนเองได้ ซึ่งครอบคลุม 4 มิติ ได้แก่ 1) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2) ด้านสังคมวัฒนธรรม 3) ด้านเศรษฐกิจ และ 4) ด้านการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วม (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2560)

3. ประสิทธิภาพขององค์กร หมายถึง ความสามารถขององค์กรในการบรรลุเป้าหมาย ที่ได้กำหนดไว้ โดยใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างคุ้มค่า สมาชิกเกิดความพอใจในงาน และองค์กรโดยส่วนรวม สามารถปรับตัว และพัฒนาเพื่อดำรงอยู่ต่อไปได้ (มัฆวาท สุวรรณเรือง, 2536) ซึ่งการศึกษานี้ ประสิทธิภาพขององค์กรคือความสามารถขององค์กรในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. สมโภช รติโอฬาร (2556) ศึกษาการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพผู้สูงอายุ และเสนอแนวคิดการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพผู้สูงอายุ ได้แก่ 1) การจัดสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุออกกำลังกาย ให้มีพื้นที่สีเขียว มีมุมพักผ่อนตามถนนทางเชื่อมและทางเดินต่าง ๆ สร้างทางเดินที่ราบเรียบสะดวกสบาย การจัดบริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ 2) การจัดสิ่งแวดล้อมในที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุในการดำเนินชีวิต ต้องคำนึงถึงสภาพร่างกายและการใช้ชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ

2. ไตรรัตน์ จารุทัศน์ และคณะ (2552) ศึกษาการออกแบบชุมชนน่าอยู่สำหรับผู้สูงอายุในชนบท พบว่า สาธารณูปโภค/สิ่งแวดล้อมที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ คือ สวนสาธารณะ สถานพยาบาล สิ่งอำนวยความสะดวกประจำหมู่บ้านที่ผู้สูงอายุไปเป็นประจำทุกสัปดาห์ เช่น ร้านอาหาร ร้านกาแฟและตลาด ร้านตัดเสื้อผ้า/ร้านซ่อมรถ/ร้านวัสดุอุปกรณ์ และพื้นที่ทางศาสนา

3. จำเรียง ฐรมะสุวรรณ, นิตยา ภาสุนันท์ และ วินัส ตันติบูล (2533) กล่าวว่า การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมจะทำให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมทำกิจกรรมกับผู้อื่น ได้สร้างประโยชน์แก่ส่วนรวมพัฒนาตนเอง มีการช่วยเหลือกันและกันจะส่งผลให้ผู้สูงอายุไม่อ้างว้างโดดเดี่ยว สภาพจิตใจของผู้สูงอายุดีขึ้น มีการใช้พลังสมาชิกจากชมรมทำให้บุคคลในสังคมมองเห็นคุณค่ายกย่องเกียรติคุณ ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์

โดยสรุปการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ทราบถึงความหมายของการจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนใน 4 มิติ และประสิทธิภาพขององค์กร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุซึ่งเน้นวิธีการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดรูปแบบของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่หลากหลาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิโดยใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 100 แห่ง ในการเลือกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการศึกษาครั้งนี้สนใจชุมชนชนบท จึงเลือกเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล โดยการสุ่มแบบโควตาแบบไม่เป็นสัดส่วน ภาคละ 25 แห่ง ในแต่ละภาคสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก โดยใช้แบบสอบถามการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยการจัดการสิ่งแวดล้อมทั้ง 4 มิติ และทำการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของ อบท. ที่มีหน้าที่รับผิดชอบการดูแลผู้สูงอายุ จำนวน 8 คน คัดเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง คัดเลือกภาคละ 2 แห่ง รวม 8 จังหวัด ที่มีจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีและมีการดำเนินงานด้านการดูแลผู้สูงอายุ ได้แก่ 1) เทศบาลตำบลบ้านเต่า อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ 2) องค์การบริหารส่วนตำบลสวนหม่อน อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น 3) เทศบาลตำบลปริก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา 4) องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะหมาก อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง 5) องค์การบริหารส่วนตำบลราชสถิตย์ อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง 6) องค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี 7) องค์การบริหารส่วนตำบลเชียงทอง อำเภอกิ่งวังเจ้า จังหวัดตาก และ 8) องค์การบริหารส่วนตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ จำนวน และการพรรณนาความผลการสัมภาษณ์ การดำเนินการวิจัยแสดงกรอบแนวคิดได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการศึกษา

1. ประสิทธิภาพการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ

1.1 การจัดสรรทรัพยากรในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ

การดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลมีประสิทธิภาพการดำเนินงาน ดังนี้ ด้านความใส่ใจและให้ความสำคัญต่อการพัฒนาผู้สูงอายุ อยู่ในเกณฑ์ดีมาก มีค่าเฉลี่ย 4.31 ด้านความพร้อมของเครื่องมืออุปกรณ์ และสถานที่ต่อการปฏิบัติงานการพัฒนาผู้สูงอายุ ด้านชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และผู้สูงอายุได้รับการดูแลจากหน่วยงาน อยู่ในเกณฑ์ดี มีค่าเฉลี่ย 3.47 3.57 4.01 และ 4.03 ตามลำดับ แสดงดังตารางที่ 1

สำหรับความเหมาะสมของการจัดการและผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย

1. ด้านคุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม และอาชีวอนามัยของผู้สูงอายุ พบว่า ในบางชุมชนผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี กินดีอยู่ดี ผู้สูงอายุบางคนมีลูกหลานคอยดูแล สามารถพึ่งพาตนเอง

2. ด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุมักไม่ค่อยมีรายได้เพราะอายุมาก มีการดำรงชีวิตตามกิจวัตรประจำวัน มีการพัฒนาอาชีพบ้าง ผู้สูงอายุยังคงประกอบอาชีพได้และมีการรวมกลุ่มอาชีพ แต่ส่วนใหญ่ไม่มีงานทำ ไม่มีรายได้ นอกจากเบี้ยยังชีพและเงินที่ลูกหลานให้

3. ด้านสุขภาวะร่างกายและจิตใจ และการรักษาพยาบาล ผู้สูงอายุได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง มีหน่วยงานสถานบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขดูแลอย่างครอบคลุม มีการตรวจสุขภาพเป็นประจำ มีโครงการส่งเสริมการออกกำลังกายผู้สูงอายุ การตรวจเยี่ยมผู้สูงอายุตามบ้าน ช่วยดูแลและเฝ้าระวังด้านสุขภาพให้ผู้สูงอายุ

4. ด้านความมั่นคงทางสังคม ผู้สูงอายุได้รับการดูแลอย่างดีทุกครั้งที่ในการจัดกิจกรรม หรือเมื่อมีการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ มีการจัดงานประเพณีประจำปี และร่วมทำกิจกรรมตามประเพณีของท้องถิ่น

5. ด้านการจัดการบริการสาธารณสุขมูลฐาน มีการมอบเครื่องนุ่งห่มแก่ผู้สูงอายุที่ขาดแคลน มีการสำรวจและให้ความช่วยเหลือสิ่งอำนวยความสะดวกและปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ มีสิ่งอำนวยความสะดวก มีระบบประปาใช้ทุกหลังคาเรือน มีไฟฟ้าทางสาธารณะตลอดเส้นทาง มีถนนที่ใช้สัญจรติดต่อกับเขตพื้นที่อื่นได้สะดวก มีระบบการแพทย์ฉุกเฉิน โดยมีรถยนต์ให้บริการในกรณีเร่งด่วน และมีเครื่องมือช่วยชีพอย่างครบครัน

ตารางที่ 1 การจัดสรรทรัพยากรในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ

ตัวชี้วัด	ประสิทธิผล					ค่าเฉลี่ย (n)	ระดับ ประสิทธิผล
	5 (%)	4 (%)	3 (%)	2 (%)	1 (%)		
1) หน่วยงานมีความใส่ใจและให้ความสำคัญต่อภารกิจด้านการพัฒนาผู้สูงอายุ	38	55	7	0	0	4.31	ดีมาก
2) เครื่องมือและอุปกรณ์มีความพร้อมต่อการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาผู้สูงอายุ	10	39	40	10	1	3.47	ดี
3) อาคารสถานที่มีความพร้อมต่อการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาผู้สูงอายุ	12	46	32	8	1	3.57	ดี
4) ชุมชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในงานด้านการดูแลผู้สูงอายุ	25	53	20	2	0	4.01	ดี
5) ผู้สูงอายุในชุมชนได้รับการดูแล	21	61	18	0	0	4.03	ดี
ภาพรวม						3.878	ดี

หมายเหตุ: 1.00 - 1.80 = ควรปรับปรุงอย่างยิ่ง, 1.81 - 2.60 = ควรปรับปรุง, 2.61 - 3.40 = ปานกลาง, 3.41 - 4.20 = ดี, 4.21 - 5.00 = ดีมาก

1.2 ปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

องค์การบริหารส่วนตำบลมีความพร้อมของปัจจัยที่เอื้อต่อการดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ดังนี้ มีการดำเนินงานด้านกองทุนหลักประกันสุขภาพ มีการดำเนินงานด้านศูนย์บริการสาธารณสุขเคลื่อนที่ มีชมรมผู้สูงอายุ มีการดำเนินงานด้านศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และมีการดำเนินงานอาสาสมัครหรือจิตอาสา แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

ตัวชี้วัด	การดำเนินงาน	
	มี (%)	ไม่มี (%)
1. กองทุนหลักประกันสุขภาพ	97	3
2. ศูนย์บริการสาธารณสุขเคลื่อนที่	53	47
3. ชมรมผู้สูงอายุ	97	3
4. ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ	38	62
5. อาสาสมัครหรือจิตอาสา	98	2

1.3 การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับผู้สูงอายุ พบว่า โดยภาพรวมในการประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.54 คือ มีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์มาก และเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า มีการดำเนินการจ่ายเบี้ยยังชีพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3 และจัดให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมกิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.69 การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.65 การบริการให้คำปรึกษาให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.61 การมีเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควบคุมการทำงานเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.6 การติดต่อกับหน่วยงานสาธารณสุขเพื่อดูแลและติดตามปัญหาสุขภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.55 การจัดหาหรือประสานงานเพื่อให้บริการของใช้จำเป็นแก่ผู้สูงอายุที่พึ่งพาตนเองไม่ได้มีค่าเฉลี่ย 2.42 และส่งเสริมให้มีการประกอบอาชีพ มีค่าเฉลี่ย 2.34 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์มากทั้งหมด ส่วนการจัดหาสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยและการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ครอบครัวดูแลผู้สูงอายุอย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.33 และ 2.21 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง แสดงดังตารางที่ 3

มิติด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมกายภาพและการบริหารจัดการสาธารณะ การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ประกอบด้วย การปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยให้กับผู้สูงอายุและจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก มีโครงการซ่อมแซมบ้านผู้สูงอายุที่ยากจนในพื้นที่ มีโครงการออกเยี่ยมผู้สูงอายุ ชื่อโครงการ ‘เพื่อนช่วยเพื่อน’ ของอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุและผู้พิการ มีการอำนวยความสะดวกในเรื่องของการจัดอาคาร สถานที่ ทางเดินลาด อุปกรณ์ช่วยพยุงตัวในห้องน้ำ มีศูนย์ให้คำปรึกษาเรื่องสุขภาพ และสนับสนุนอุปกรณ์ในการดำเนินกิจกรรมประจำวัน เช่น รือคเคอร์ ไม้ค้ำยัน วีลแชร์ องค์การบริหารส่วนตำบลมีการสนับสนุน รพสต. ดำเนินโครงการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ

ตารางที่ 3 การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

ตัวชี้วัด	ประสิทธิภาพ			ค่าเฉลี่ย (x)	ระดับประสิทธิภาพ
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)		
1. จ่ายเบี้ยยังชีพตามที่กฎหมายกำหนด	100	0	0	3	มาก
2. ส่งเสริมให้มีการประกอบอาชีพหลักและเสริม	37	60	3	2.34	มาก
3. ติดต่อกับหน่วยงานสาธารณสุขเพื่อดูแลและติดตามปัญหาสุขภาพ	58	39	3	2.55	มาก
4. จัดหาสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย	40	53	7	2.33	ปานกลาง
5. จัดหาหรือประสานงานเพื่อให้บริการของใช้จำเป็นแก่ผู้สูงอายุที่พึ่งพาตนเองไม่ได้	43	56	1	2.42	มาก

ตารางที่ 3 การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับผู้สูงอายุ (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ประสิทธิผล			ค่าเฉลี่ย (x)	ระดับประสิทธิผล
	มาก (%)	ปานกลาง (%)	น้อย (%)		
6. บริการให้คำปรึกษาให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ	65	31	4	2.61	มาก
7. จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ครอบครัวดูแลผู้สูงอายุอย่างเหมาะสม	39	43	18	2.21	ปานกลาง
8. จัดให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมกิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชุมชน	70	29	1	2.69	มาก
9. จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุ	67	31	2	2.65	มาก
10. มีเจ้าหน้าที่ควบคุมการทำงานเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุ	60	35	5	2.6	มาก

หมายเหตุ: 1.00 - 1.66 = ระดับน้อย, 1.67 - 2.33 = ระดับปานกลาง, 2.34 - 3.00 = ระดับมาก

1.4 ปัญหามลพิษหรือปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

ปัญหามลพิษหรือปัญหาสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า ปัญหาที่พบมากที่สุด ได้แก่ ปัญหาด้านภัยธรรมชาติ ซึ่งประกอบไปด้วย น้ำท่วม ภัยแล้ง ดินทรุด ดินถล่ม รวมถึงพายุ ซึ่งเป็นปัญหาที่พบมากที่สุดเมื่อเทียบกับปัญหาด้านอื่น ๆ ซึ่งการจัดการ คือ มีการกำหนดมาตรการในการป้องกันและบรรเทาปัญหา ปัญหาที่พบบรองลงมา ได้แก่ ปัญหาขยะมูลฝอยทั่วไป ปัญหาขยะติดเชื้อหรือขยะอันตราย ปัญหามลพิษทางน้ำ ปัญหามลพิษทางอากาศ ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าหรือพื้นที่สาธารณะ ปัญหามลพิษทางดินและมลพิษทางเสียง ส่วนปัญหาที่พบน้อยที่สุด คือ ปัญหาการปนเปื้อนเชื้อโรคหรือสารเคมีในอาหาร แสดงดังตารางที่ 4

โดยสรุป ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ปัญหาด้านภัยพิบัติที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ และปัญหาที่พบน้อยที่สุด ได้แก่ ปัญหาการปนเปื้อนเชื้อโรคหรือสารเคมีในอาหาร ซึ่งการจัดการในแต่ละปัญหามีดังนี้ การจัดการขยะมูลฝอย ลักษณะของปัญหา ได้แก่ ปัญหาการคัดแยก ปัญหาการเก็บขนและปัญหาการกำจัด ซึ่งมีวิธีการจัดการในชุมชน ได้แก่ ฝักรถตามหลักสุขาภิบาล ขุดหลุมฝัง หมักทำปุ๋ย กำจัด ณ สถานที่กำจัดของ อบต. ให้เอกชนดำเนินการ การจัดการขยะมูลฝอยอันตรายหรือขยะติดเชื้อ ลักษณะของปัญหา ได้แก่ ปัญหาในการคัดแยกและกำจัด มีวิธีการจัดการในชุมชน ได้แก่ ขุดหลุมฝัง หรือนำไปกำจัด ณ ที่กำจัดของ อบต. การจัดการด้านปัญหา มลพิษทางน้ำหรือน้ำเสีย ลักษณะของปัญหา ได้แก่ มีน้ำเสียในปริมาณมาก การจัดการส่วนใหญ่คือมักปล่อยทิ้งลงท่อระบายน้ำ ด้านมลพิษทางดินหรือการขาดความสมบูรณ์ของดิน มีวิธีการจัดการ ได้แก่ ปล่อยให้เป็นที่ดินรกร้าง และมีการฟื้นฟูสภาพดิน ด้านมลพิษทางอากาศหรือฝุ่นละออง ลักษณะของปัญหา ได้แก่ เขม่าควันจากการเผา ชุมชนมีการกำหนดมาตรการในการป้องกันและบรรเทาตามแหล่งกำเนิด ด้านมลพิษทางเสียง ลักษณะของปัญหา

ได้แก่ เสี่ยงรบกวนจากยานพาหนะและเพื่อนบ้าน ซึ่งอบต. มีระบบและมาตรการในการจัดการปัญหาเหตุรำคาญ ด้านภัยพิบัติหรือภัยธรรมชาติ ลักษณะของปัญหา ได้แก่ น้ำท่วม ภัยแล้ง ดินทรุดและवादภัย ซึ่งชุมชนมีการกำหนดมาตรการในการป้องกันและบรรเทาตามแหล่งกำเนิด ด้านกลิ่นเหม็นหรือกลิ่นรบกวน ลักษณะของปัญหา ได้แก่ กลิ่นไม่พึงประสงค์จากอุตสาหกรรมในบริเวณใกล้เคียงและการทำปุ๋ยคูลี มีกำหนดมาตรการในการป้องกันและบรรเทาตามแหล่งกำเนิด ด้านการบุกรุกพื้นที่ป่าหรือพื้นที่สาธารณะ ชุมชนมีการกำหนดมาตรการในการกำหนดใช้พื้นที่สาธารณะ ด้านการปนเปื้อนเชื้อโรคหรือสารเคมีในอาหาร มีวิธีการจัดการคือ มีการสุ่มตรวจสินค้าตามแหล่งจำหน่ายสินค้าในชุมชน

ตารางที่ 4 ปัญหามลพิษหรือปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

ปัญหา	การดำเนินการ	
	มี (%)	ไม่มี (%)
1. มลฝอยทั่วไป	37	63
2. มลฝอยอันตราย/ติดเชื้อ	29	71
3. มลพิษทางน้ำ	24	76
4. มลพิษทางดิน	12	88
5. มลพิษทางอากาศ	22	78
6. มลพิษทางเสียง	12	88
7. ภัยธรรมชาติ	57	42
8. กลิ่นเหม็น	26	74
9. การบุกรุกพื้นที่ป่า/ที่สาธารณะ	20	78
10. การปนเปื้อนในอาหาร	2	98

1.5 การดำเนินการดูแลหรือจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก

การดำเนินการดูแลหรือจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า การจัดที่นั้งสำหรับผู้สูงอายุและการให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุเป็นอันดับแรก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.69 ซึ่งการดำเนินการอยู่ในระดับสูง การจัดการขยะมูลฝอยหรือของเสียจากครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.24 ที่พักหรือสถานที่ทำกิจกรรมของผู้สูงอายุอย่างถูกสุขลักษณะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.21 การสร้างภูมิทัศน์ที่สวยงามเหมาะสมต่อการพักผ่อนหย่อนใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.07 การมีพื้นที่สีเขียวสำหรับการทำกิจกรรมอย่างเพียงพอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.03 การจัดให้มีช่องทางพิเศษเพื่อให้บริการผู้สูงอายุโดยเฉพาะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.99 อุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุในที่สาธารณะซึ่งได้มาตรฐาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.97 ระบบขนส่งและยานพาหนะที่มีความปลอดภัยและไม่แออัด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.9 มาตรการในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อสุขภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.95 โดยสรุปการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบล 100 แห่ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.07 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง แสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การดำเนินการดูแลหรือจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก

การดำเนินงาน	การดำเนินการ			ค่าเฉลี่ย (x)	ระดับประสิทธิผล
	มี (%)	ไม่มี (%)	อยู่ระหว่าง ดำเนินการ (%)		
1. อุปกรณ์ที่จำเป็นต่อผู้สูงอายุในที่สาธารณะ	44	47	9	1.50	ปานกลาง
2. สถานที่ทำกิจกรรมหรือที่พักที่ถูกสุขลักษณะ	59	38	3	2.21	ปานกลาง
3. จัดให้มีช่องทางพิเศษแก่ผู้สูงอายุโดยเฉพาะ	48	49	3	1.99	ปานกลาง
4. ที่นั่งสำหรับผู้สูงอายุ	83	14	3	2.69	สูง
5. พื้นที่สีเขียวสำหรับทำกิจกรรมหรือพักผ่อนอย่างเพียงพอ	49	46	5	2.03	ปานกลาง
6. อาคารที่ออกแบบสำหรับผู้สูงอายุ					
6.1 ทางเข้าสู่อาคาร	75	19	6	2.56	มาก
6.2 บันได	62	33	5	2.29	ปานกลาง
6.3 ลิฟต์	5	92	3	1.13	น้อย
6.4 ทางลาด	86	10	4	2.76	สูง
6.5 ป้ายสัญลักษณ์	51	42	7	2.09	ปานกลาง
6.6 พื้นที่ไม่ลื่น	60	36	4	2.24	ปานกลาง
6.7 ม้านั่งพัก	75	23	2	2.52	สูง
6.8 ห้องน้ำที่ปลอดภัย	68	28	4	2.4	สูง
ภาพรวม				2.19	ปานกลาง
7. ระบบขนส่ง/ยานพาหนะปลอดภัย	44	54	2	1.9	ปานกลาง
8. การจัดการขยะมูลฝอยมีประสิทธิภาพ	58	34	8	2.24	ปานกลาง
9. ภูมิทัศน์ที่สวยงามและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่การพักผ่อนหย่อนใจ	48	41	11	2.07	ปานกลาง
10. มาตรการดูแลมลพิษทางอากาศ	35	61	4	1.74	ปานกลาง
11. มาตรการดูแลมลพิษทางน้ำ	44	52	4	1.92	ปานกลาง

ตารางที่ 5 การดำเนินการดูแลหรือจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก (ต่อ)

การดำเนินงาน	การดำเนินการ			ค่าเฉลี่ย (x)	ระดับ ประสิทธิภาพ
	มี (%)	ไม่มี (%)	อยู่ระหว่าง ดำเนินการ(%)		
12. มาตรการดูแลด้านสิ่งปฏิกูล	50	46	4	2.04	ปานกลาง
13. มาตรการดูแลด้านของเสีย	35	61	4	1.74	ปานกลาง
ภาพรวม				1.95	ปานกลาง
ภาพรวมทั้งหมด				2.07	ปานกลาง

หมายเหตุ: 1.00 - 1.66 = ระดับน้อย, 1.67 - 2.33 = ระดับปานกลาง/พอใช้, 2.34 - 3.00 = การดำเนินการในระดับสูง

1.6 การบังคับใช้กฎหมายหรือกำหนดมาตรการและแผนงานที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุ

การบังคับใช้กฎหมายหรือการกำหนดมาตรการและแผนที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า แผนเตรียมการรองรับในสภาวะฉุกเฉินและบรรเทาสาธารณภัย และการจัดการมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.74 และ 2.53 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในเกณฑ์มาก ส่วนการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบของบ้านเมือง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.48 การควบคุมกิจการที่เสี่ยงอันตรายต่อสุขภาพมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.43 ระบบการจัดการปัญหาเหตุรำคาญ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.26 สถานที่จำหน่ายอาหาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.2 การเฝ้าระวังคุณภาพน้ำอุปโภคบริโภค มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.15 การควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.05 กฎหมายส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.97 และการติดตั้งบ่อพักไขมันบำบัดน้ำเสียชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.7 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

โดยสรุปประสิทธิภาพด้านการบังคับใช้กฎหมายและแผนที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุจากองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.25 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง แสดงดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การบังคับใช้กฎหมายหรือกำหนดมาตรการแผนงานที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุ

ประเด็น	การบังคับใช้			ค่าเฉลี่ย (n)
	การบังคับใช้	ไม่มีการ	อยู่ในระหว่าง	
	ในชุมชน	บังคับใช้	การพิจารณา	
	(%)	(%)	(%)	
1. การจัดการมูลฝอย/สิ่งปฏิกูล	74	21	5	2.53
2. กฎหมายส่งเสริมและพัฒนา คุณภาพชีวิต	46	49	5	1.97
3. การควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์	51	46	3	2.05

ตารางที่ 6 การบังคับใช้กฎหมายหรือกำหนดมาตรการแผนงานที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุ (ต่อ)

ประเด็น	การบังคับใช้			ค่าเฉลี่ย (n)
	การบังคับใช้ ในชุมชน (%)	ไม่มีการ บังคับใช้ (%)	อยู่ในระหว่าง การพิจารณา (%)	
4. การควบคุมกิจกรรมที่เป็นอันตราย ต่อสุขภาพ	71	28	1	2.43
5. สถานที่จำหน่ายอาหาร	59	39	2	2.2
6. การติดตั้งบ่อตกไขมัน	31	61	8	1.7
7. การรักษาความสะอาด	72	24	4	2.48
8. การเฝ้าระวังคุณภาพน้ำอุปโภคบริโภค	57	42	1	2.15
9. ระบบการจัดการปัญหาเหตุรำคาญ	62	36	2	2.26
10. แผนเตรียมการรองรับภาวะฉุกเฉิน	86	12	2	2.74
ภาพรวม				2.251

หมายเหตุ: 1.00 - 1.66 = ระดับน้อย, 1.67 – 2.33 = ระดับปานกลาง/พอใช้, 2.34 – 3.00 = ระดับมาก

1.7 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1. ด้านความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า แต่ละพื้นที่ประสบความสำเร็จมากน้อยไม่เท่ากัน เนื่องจากหลายสาเหตุ เช่น ความร่วมมือของผู้สูงอายุในชุมชน งบประมาณที่มีการนำมาเพื่อจัดสรรเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุโดยเฉพาะ ด้านกฎหมายที่ใช้ในการปฏิบัติงาน การขาดผู้ปฏิบัติงาน และการเข้าถึงพื้นที่บางตำบลยังไม่ทั่วถึงและครอบคลุม

2. ด้านความร่วมมือหรือการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ พบว่า บางพื้นที่มีการให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี มีการจัดทำแผนงานหรือโครงการด้านการดูแลผู้สูงอายุเป็นประจำทุกปี มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนชุมชน และผู้สูงอายุให้ความร่วมมือในทุกด้าน และพบว่าบางพื้นที่ประชาชนไม่ค่อยมีส่วนร่วม เนื่องจากมองว่าเป็นหน้าที่ของรัฐ ขาดความร่วมมือจากหมู่บ้านหรือชุมชน เนื่องจากไม่เห็นความสำคัญของผู้สูงอายุ

2. ผลการสัมภาษณ์

เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้การสัมภาษณ์ว่า “หน่วยงานมีการส่งเสริมกิจกรรมการดูแลสุขภาพสิ่งแวดล้อมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยมีกิจกรรมแจกอุปกรณ์ช่วยเหลือตนเองสำหรับผู้สูงอายุ โครงการป้องกันโรคติดต่อจากสัตว์และแมลง มีโครงการอนุรักษ์แหล่งน้ำและป่าไม้ การให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุในการจัดการขยะตั้งแต่ในระดับครัวเรือนไปจนถึงขยะในชุมชน และเพื่อป้องกันโรคติดต่อจากสัตว์และแมลง” ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวเป็นโครงการที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดขึ้นเพื่อผู้สูงอายุ และช่วยการพัฒนาคุณภาพชีวิต และส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุให้ดีขึ้น การดำเนินกิจกรรมการดูแลสุขภาพสิ่งแวดล้อมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากการได้รับการตอบรับและให้ความร่วมมือจากผู้สูงอายุในชุมชนเป็นอย่างดี ทำให้กิจกรรมบรรลุตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากการมีชุมชนที่

เข้มแข็ง สามารถรวบรวมสมาชิกชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมและก่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชน และได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการจัดกิจกรรมการดูแลสิ่งแวดล้อมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างเพียงพอ

สรุปผลการวิจัย

1. การจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการดำเนินโครงการเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นการพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดี มีสุขภาพที่ดี และช่วยลดมลพิษในชุมชน ซึ่งมีโครงการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ โครงการป้องกันโรคติดต่อจากสัตว์และแมลง โครงการอนุรักษ์แหล่งน้ำและป่าไม้ โครงการคัดแยกขยะชุมชน การจัดตั้งธนาคารขยะ โครงการจัดสถานที่สาธารณะให้ผู้สูงอายุได้ออกกำลังกาย และโครงการรณรงค์การจัดการขยะชุมชนอย่างมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ

2. ประสิทธิภาพการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ

ประสิทธิภาพการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ มีดังนี้ 1) การจัดสรรทรัพยากรในการดำเนินการอยู่ในเกณฑ์ดีมาก 2) มีปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เช่น กองทุนหลักประกันสุขภาพ, ชมรมผู้สูงอายุ ศูนย์บริการสาธารณสุขเคลื่อนที่ 3) การดำเนินงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุอยู่ในเกณฑ์มาก มีการจ่ายเบี้ยยังชีพ ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชุมชน บริการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับสุขภาพ 4) ปัญหามลพิษหรือปัญหาสิ่งแวดล้อมที่พบมากที่สุด คือ น้ำท่วม ภัยแล้ง ดินทรุด และดินถล่ม 5) การดูแลหรือจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เช่น มีการจัดที่นั่งสำหรับผู้สูงอายุ การออกแบบอาคารที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ มีพื้นที่สีเขียวสำหรับการทำกิจกรรมอย่างเพียงพอ และ 6) การบังคับใช้กฎหมายหรือกำหนดมาตรการแผนงานที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุมีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง มีการดำเนินโครงการและกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ เช่น โครงการจัดตั้งธนาคารขยะ โครงการรณรงค์การจัดการขยะชุมชนอย่างมีส่วนร่วม (โปรดพิจารณาเพิ่มเติม ทองเพิ่ม จำศรี, 2557; วิไลลักษณ์ พรหมเสน และอัจฉริยา ครุฑาโรจน์, 2560)

อภิปรายผลการวิจัย

โครงการเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางส่วน ได้บรรจุไว้ในแผนพัฒนาของท้องถิ่น 3 ปี เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของการดำเนินการ และบางโครงการก็เป็นสิ่งที่ระเบิดจากข้างใน คือ เป็นความต้องการของคนในชุมชนและผู้สูงอายุ เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีของท้องถิ่น และเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่น (สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2555) แต่ทั้งนี้บางโครงการขาดความต่อเนื่องของการดำเนินการ เป็นไปตามกระแสของสังคม และนโยบายที่ขาดตอน เมื่อมีงบประมาณสนับสนุนก็ดำเนินโครงการ หากขาดงบประมาณก็หยุดดำเนินการ ดังนั้นเพื่อความยั่งยืนและเข้มแข็งของการดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ของท้องถิ่น ควรบรรจุโครงการจัดการสิ่งแวดล้อมซึ่งเอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนและผู้สูงอายุในแผนพัฒนา

ของท้องถิ่น 3 ปี และเป็นไปตามสถานการณ์ที่ประเทศจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเต็มรูปแบบ และควรมีการติดตามและประเมินผลการดำเนิน เพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและรัฐบาลควรกำหนดนโยบาย และวางแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อใช้เป็นมาตรการให้หน่วยงานยึดถือปฏิบัติ เป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดีในการจัดการสิ่งแวดล้อม รวมทั้งให้การสนับสนุนและร่วมมือกับภาคเอกชน และประชาชน และส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมในกลุ่มผู้สูงอายุ มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร กฎหมายท้องถิ่น และความรู้ทางด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม และเร่งดำเนินการแก้ไข พื้นฟูสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรมไปให้กลับสู่สภาพเช่นเดิม และหาทางป้องกันไม่ให้เกิดสภาพการณ์เช่นนั้นขึ้นมามากอีก ควรมีการปรับปรุงการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุด้านกายภาพ เช่น การเตรียมพื้นที่สีเขียวหรือสวนสาธารณะ เพื่อรองรับการใช้งานระดับชุมชน มีสวนสาธารณะขนาดเล็กกระจายอยู่ตามจุดต่าง ๆ รองรับการใช้งานของผู้สูงอายุในชุมชนที่อยู่ใกล้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2559). *การดำเนินงานรณรงค์ขับเคลื่อนสังคมผู้สูงอายุ เข้าใจ เข้าถึง ถึงได้*. ค้นเมื่อ 31 พฤษภาคม 2559, จาก http://pr.moph.go.th/iprg/include/admin_hotnew/show_hotnew.php?
- จำเรียง กุระมะสุวรรณ, นิตยา ภาสรัตน์ และวินัส ตันติบูล. (2533). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสภาพส่วนบุคคลความสามารถในการดูแลตนเอง และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ. *วารสารพยาบาลสาธารณสุข*, 4(2), 70 - 80
- ไตรรัตน์ จารุทัศน์ และคณะ. (2552). *การออกแบบชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ สำหรับผู้สูงอายุในชนบท*. (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- ทองเพิ่ม จำศรี. (2557). แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลแม่อาว. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 7(4), 55-62.
- มัทนา สุวรรณเรือง. (2536). *ประสิทธิผลของการนำนโยบายป้องกันปราชัยเรื้อรังของโครงการ ท.ม.ก. ไปปฏิบัติ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิเคราะห์และวางแผนทางสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วรรณิ พงศ์ถาวร. (2542). การเผยแพร่โปรแกรมจัดการสารเคมี (Chemtrack). *วารสารสิ่งแวดล้อม*, 3(15), 52-54.
- วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง, สถาปนา กิตติกุล, วัชรพงษ์ ชุมดวง และ วราภรณ์ เล้ารัตนารักษ์. (2552). *การสำรวจข้อมูลเทศบาลตำบลหนองตองเพื่อเตรียมการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวก ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์*. เชียงใหม่: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิไลลักษณ์ พรหมเสน และอัจฉริยา ครุฑโรจน์. (2560). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลำปางต่อการส่งเสริมการมีงานทำและการสร้างรายได้แก่ผู้สูงอายุ. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 10(2), 70 - 91.

- วินัย วีระพัฒนานนท์. (2540). *วิกฤตสิ่งแวดล้อมทางตันแห่งการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.
- สมโภช รัตโธพาร. (2556). การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพผู้สูงอายุ. *จุลสารสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพออนไลน์*, 2556(2). ค้นเมื่อ 29 พฤศจิกายน 2561, จาก https://www.stou.ac.th/Schools/Shs/booklet/book56_2/pbhealth.htm
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2560). *การจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน*. ค้นเมื่อ 27 พฤศจิกายน 2561, จาก <https://kmueap.wordpress.com>
- สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2555). *คุณภาพชีวิตของคนไทย ปี 2555*. ค้นเมื่อ 29 พฤศจิกายน 2561, จาก <http://rc.nida.ac.th>

Translated Thai References

- Jarutas, T. et al., (2009). *Age Friendly Community for the Elderly in Rural Areas*. (Final Report). Bangkok: National Research Council of Thailand. (In Thai)
- Kurmasuwan, J., Pasunan, N., & Tantiboon, V. (1990). A study of relationships among personal factors, self-care and the quality of life of the elderly. *Journal of Public Health Nursing*, 4 (2), 70 – 80. (In Thai)
- Lieorunguang, W., Kittikul, S., Chumdoung, W., & Laorattananurak, W. (2009). *Survey for the preparation of appropriate environment, facility and safety for the elderly in Nong Tong Pattana sub-district municipality*. (Final Report). Faculty of Architecture, Chiang Mai University. (In Thai)
- Ministry of Public Health. (2016). *The implementation of the power to help elderly people understand the reach*. Retrieved May 31, 2016, from http://pr.moph.go.th/iprg/include/admin_hotnew/show_hotnew.php?idHot_new=79604 (In Thai)
- Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning. (2017). *Community Environment Management*. Retrieved October, 2018, from <https://kmueap.wordpress.com> (In Thai)
- Promsen, W. & Krautharot, A. (2017). Role of the Local Administrative Organization in Lampang Province on the Elders Job and Income Earnings Promotion. *Local Administration Journal*, 10(2), 70-91. (In Thai)
- Prugtitavon, W. (1999). Dissemination of chemical management program (Chemtrack). *Environmental Journal*, 3(15), 52-54. (In Thai)
- Ratoran, S. (2013). *Environmental management contributing to the health of the elderly*. School of Health Science's E-pamphlet, 2013(2). Retrieved November 29, 2018, from https://www.stou.ac.th/Schools/Shs/booklet/book56_2/pbhealth.htm

- Research Center National Institute of Development Administration. (2012). *Quality of life of Thai people 2012*. Retrieved October, 2018, from <http://rc.nida.ac.th>
- Suwanruang, M. (1993). *Effectiveness of Policy Implementation Protecting Election dishonesty of the TIP project: A case of Action Research in the Election Area C Nakhorn Ratchasima Province*. Thesis for Master degree of Social in Social Analysis and Planning, School of Social Development, National Institute of Development Administration. (In Thai)
- Werawattananon, W. (1997). *Environmental crisis, the impasse of development*. Bangkok: Ruankaew Printing. (In Thai)